

ПАМ'ЯТІ ЄЛИЗАВЕТИ ЛЬВІВНИ КОРДЮМ

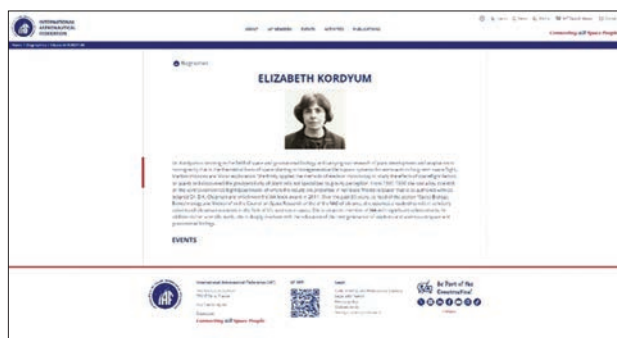
03.11.1932, КИЇВ — 27.04.2024, КИЇВ

Єлизавета Львівна народилася 3 листопада 1932 року в Києві. 1955 року закінчила Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченка, після чого працювала спершу в Ботанічному саду імені академіка О. В. Фоміна, а з 1959 року — в Інституті ботаніки АН України. Від 1976 року і до кінця життя очолювала відділ клітинної біології та анатомії Інституту ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України. Працювала на посадах заступника директора з наукової роботи (у 1998—2003 роках) і виконувача обов'язків директора (у 1998—1999 роках) цієї установи. 1960 року Є. Л. Кордюм захистила кандидатську, а 1969-го — докторську дисертацію. 1986 року їй присвоїли звання професора, 2000 року — обрали членом-кореспондентом НАН України за Відділенням загальної біології НАН України. Вона була дійсним членом Міжнародної академії астронавтики.

Є. Л. Кордюм — видатний ембріолог, ботанік, клітинний біолог світового рівня. Вона запропонувала першу класифікацію макроспорангіїв

покритонасінних рослин, розробила класифікацію статевих типів квітки і встановила закономірності їхнього формування. Їй належить відкриття гравічутливості рослинних клітин, не спеціалізованих до сприйняття гравітаційного вектора, що пізніше підтвердили дослідники в інших країнах. Вона визначила низку загальних закономірностей впливу мікрогравітації на організмовому, клітинному і молекулярному рівнях.

Є. Л. Кордюм уперше дослідила зміну пряму гравітропічної реакції кореня в слабкому комбінованому магнітному полі. Вона є засновницею наукової школи з космічної та гравітаційної біології. Як голова секції «Космічна біологія та медицина» Ради з космічних досліджень НАН України Є. Л. Кордюм сприяла створенню в Україні Програми з космічної біології та медицини і її успішній реалізації, результатом чого став спільний із НАСА українсько-американський експеримент, який 19 листопада — 5 грудня 1997 року на космічному кораблі «Колумбія» виконував перший космонавт України Леонід

Каденюк. Завдяки високому іміджу України в галузі космічної біології Державне космічне агентство України прийняли 2000 року до Міжнародної робочої групи з наук про життя в космосі. Є. Л. Кордюм була членом редакційної колегії науково-практичного журналу «Космічна наука і технологія» НАН України.

Основні наукові інтереси Є. Л. Кордюм були пов'язані з проблемою адаптації рослин до несприятливих змін екологічних факторів біосфери та факторів космічного польоту, передусім мікрогравітації, механізмів гравітропічної реакції кореня. Вона розробляла питання стабільності та пластичності онтогенезу рослин на клітинному й молекулярному рівнях у природних умовах

і в експерименті, зокрема питання адаптивної ролі фенотипічної пластичності та значення епігенетичної регуляції генної експресії й спадковості в онтогенезі рослин та їхній адаптації до флуктуацій довкілля.

Є. Л. Кордюм є автором понад 550 наукових публікацій, значну частину яких опубліковано у закордонних наукових виданнях. Багато уваги вона приділяла підготовці наукових кадрів. Під її керівництвом підготовлено та захищено 22 дисертації.

За визначну наукову діяльність і активну громадську позицію члена-кореспондента НАН України Є. Л. Кордюм відзначено високими державними та академічними нагородами — вона є повним кавалером ордена княгині Ольги, лауреатом Державної премії України в галузі науки і техніки та премії НАН України імені М. Г. Холодного. Має численні медалі та почесні дипломи: нагороджена золотою, двома срібними та трьома бронзовими медалями ВДНГ СРСР, почесними дипломами і медалями Американського біографічного інституту та Міжнародної біографічної асоціації, Пам'ятною медаллю Ю. В. Кондратюка, численними відзнаками НАН України. 1984 року їй присвоїли почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

Свідченням міжнародного визнання заслуг Є. Л. Кордюм є внесення її імені до Зали Слави (International Air & Space Hall of Fame Hall of Fame) у 2020 році. Це нагорода Міжнародної астронавтичної федерації (International Astronautical Federation), яка віддає данину поваги діячам космічної галузі за особливий внесок у розвиток космічної науки і техніки.

Вічна і світла пам'ять Єлизаветі Львівні...

*Відділення загальної біології НАН України
Рада з космічних досліджень НАН України
Редакційна колегія журналу
«Космічна наука і технологія» НАН України*